

O razvoju slovenskega gledališča je nanizal Fran Albrecht na str. 164—175 vse važnejše in zanimivejše podatke od pasijonskih iger do poslednjega časa in jih zaokrožil v jasen pregled. Žal, da prejšnji članek deloma zbog nasilne okrnjenosti premalo pouči srbskega bralca o slovenski dramatik in nje stremljenjih. V posredni zvezi s slovenskim gledališkim življenjem bo treba v drugem zvezku očrtati tudi razmah diletantskih odrov na Slovenskem, panoga, ki ni šla niti skozi sito pregleda splošnih prosvetnih razmer, čeprav je ta razmah značilen in zlasti za Srbe zanimiv kulturni pojav. Nadaljnja razprava je iz peresa Fr. Mesesnela in podaja na str. 176—190 pregled razvoja slovenske likovne umetnosti; žal, da se je sodobnim umetnikom mogla posvetiti samo poldruga stran. O glasbi razpravlja Stanko Vurnik (str. 191—199). Čisto informativno bi bilo omeniti, da ima tudi Maribor opero, v poljudno-informativni svrhi namenjenem pregledu slovenske muzike ne bi bilo odveč, če bi pisec opozoril tudi na organizirano razširjenost vokalne in instrumentalne glasbe med slovenskim ljudstvom; čeprav tu ne gre za umetniške smotre, je vendar ta nivô značilen za narodovo muzikalno kulturo. Knjigo zaključuje pregled splošnih prosvetnih razmer iz peresa Fortunata Lužarja (str. 201—222). Tiče se predvsem šolstva, poglavje «Narodno prosvetevanje» pa je preširoko, da bi bilo v tem pregledu vsaj v najširših potezah izčrpano.

Prevod je razen nekaterih malenkosti točen in gladek (Cankarjevi «Hlapci» n. pr. niso «Robovi»), korektura stavka ni bila brezhibna in je kljub popravku na koncu še marsikaj ostalo (pravilno je n. pr. pianist Trost namesto Tost, dolina Rož ali Rožna namesto Rons [na sliki] itd.). Slike so še dokaj jasne, le premalo jih je (tako ni portreta nobenega narodnega reprezentanta po Prešernu). Oprema knjige je kakor običajno pri knjigah Srpske Književne Zadruga, ki so (v vzgled našim književnim družbam) že dolga leta enake velikosti in enako vezane; broširane se ne prodajajo.

Slovenci smo «Srpski Književni Zadrugi» hvaležni za dobro voljo in požrtvovalnost, da nas približa srbski javnosti. Upajmo, da bo eden izmed konkretnih rezultatov te knjige to, da bodo Srbi poslej z večjim zanimanjem srečavali Slovence in z globljim umevanjem soodločali o naših vprašanjih. H koncu bodi omenjeno, da je S. K. Z. izdala letos med rednimi knjigami razen «Slovenačke» še naslednje knjige: Ivo Vojnović, «Dubrovačka trilogija»; Milutin Bojić, «Pesme i drame»; Janko Veselinović, «Slike iz seoskog života»; S. Miličić, «Žena i čovek» Cvijićeva knjiga; Ch. Dile, «Vizantiske slike». V tem duhu — v zblizevanju sedanjosti s preteklostjo, srbskega življenja s tujimi kulturami, deluje že desetletja.

B. B o r k o.

Cvetko Golar: Njiva zori. Samozaložba. Tiskala tiskarna «Merkur» v Ljubljani. 1927.

Od Pisanega polja in Rožnega grma, katerima je pesnik kar obral nekaž cvetk in jih presadil na letošnjo Njivo, se Golar v vsebinskem in formalnem bistvu in niti v postranskih svojstvih pesniškega snovanja ni prav nič izpremenil. Dominantni akord njegove poezije je slejkoprej ostalo veselo, lagodno motrenje in uživanje večno se ponavljajočih solnčnih, brezskrbnih, radostnih dogajanj v naravi. Golarjeva polja malone vedno poljubljajo plodeči žarki, njegovi travniki so večno zeleni, njegove ptičke samo pojo in skakljajo, njegove hiše so vse samo bele (golobice, neveste), njegovi gozdovi šume in vabijo, njegovo cvetje dehti in je vse pisano in sveže. Pesnik je po svoji notranjosti odsluhnil naravi le božajočo njeno muziko, doživel v opti-

mističnem stiku z njo le osvežujoče, bodreče momente, gledal v njej le svetle, mirne barvne odtenke. Golar stopa v naravo kot

z zarjo biserno ogrujen kmet,
z njim šume čebele zlate
na veseli jutranji polet...

In tam zunaj:

Cvete sinji klas, blešči se njiva,
v zlati sapi klasje se preliva —
in plavica gleda iz rži
kakor lepe deklice oči...

Drugo gibalno Golarjeve poezije je ljubezen. Ta je poskočna, brezstrastna, neprevejana, krotka, brez tragičnih zapletov in završkov. In vsa je prepletena s preprosto lepim ljubezenskim sozvočjem narave, izražena s prisposodobami, njej izposojenimi. Pesniku zbirke «Njiva zori» so spomladni dekleta «omamljena kot čebele v majski zori», njih žametna lica «kot češnjev cvet sijejo v pomladni rosici». In njegovi devici Peregrini je oko «ognjeno, blesteče ko kraška starina, in grozd so ji nedra in lilij planina. Ko kresna roža ji ustne dehtijo»... In tako še večkrat.

Metafore se Golarju rade ponavljajo ali pa ogrinjajo v podobne izraze. Verzi pa mu teko sveže in živahno. Podjetno vriska v njih in se smeje, toplo kramlja in šegavo modruje, zato pesmi, ki po vsebini ne soglašajo z lahno tehniko njegovega izražanja (V ječi je mrak —, Vihar svobode i. dr.), kakor da niso Golarjeve.

Zbirka je najbolj resnična tam, kjer se pesniku razmahnejo stih k vedrim življenskim razgledom. Tako v Martinovi noči: Pijte vsi, ki ste kopali, gnojili in krvave žulje nosili, pijte, oča in mati in sin, nocoj je tvoja noč, sveti Martin. — Ali pa v skrivnostnem Kresnem jutru: Ljubimo se, veselimo, preden nam ovne lice.

Pavel Karlin.

Jakšič G.: *Evropa i vaskrs Srbije*, s predgovorom E. Omana, profesora pariskog Univerziteta. Nagradila Francuska Akademija. S jednom kartom u boji. Beograd, 1927. (V cirilici.)

G. Jakšič je izdal v srbščini svojo knjigo, ki je izšla napisana v francoskem jeziku v dveh izdajah (1907 in 1917) z naslovom: *L'Europe et la résurrection de la Serbie (1804—1834)*. Avec une préface de M. Emile Haummant, Professeur à la Sorbonne. Couronné par l'Académie Française. Bila je velika odgovornost, lotiti se tega posla, in to iz dveh razlogov: Prvič so viri in literatura za zgodovino moderne Srbije do leta 1834., do koder sega knjiga, tako mnogobrojni, da jih je v neveliki knjigi zelo težko obvladati. Drugič sta zgodovino Srbije te dobe obdelala za inozemstvo, kateremu je bila namenjena tudi Jakšičeva knjiga, L. Ranke in Saint-René Taillandier globoko in na način, ki ga ni bilo lahko doseči, zlasti Rankeja, čigar knjiga «*Serbische Revolution*» (v tretji izdaji «*Serbien und Türkei im XIX. Jahrhundert*») je eno najboljših modernih zgodovinskih del. Seveda je Jakšič mogel nuditi to, česar onadva nista mogla in na čemer je bilo inozemstvu največ ležeče, srbske vire, ki sta jih Ranke in Saint-René Taillandier uporabila le v zelo omejeni meri. A on se ni omejil samo na to. Potegnil je svojemu delu širši okvir in se namenil prikazati odnošaje med Evropo in Srbijo v dobi nje postajanja, ker je pravilno občutil močni vpliv evropskih razmer na formiranje srbske državne samostojnosti. Ta misel ni bila nova. Že Dositej Obradović je opozarjal